

ДИНАМІКА ДЕПОЗИТІВ І КРЕДИТІВ ДОМАШНІХ ГОСПОДАРСТВ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ

У статті досліджено вплив динаміки доходів, депозитів і кредитів на кінцеві споживчі витрати домашніх господарств і економічне зростання в Україні. Обґрунтовано необхідність забезпечення стабільної середньої і граничної схильності домашніх господарств до споживання і заощаджень як умови стабільного економічного розвитку.

Ключові слова: домашнє господарство, наявний дохід, кінцеві споживчі витрати, обсяг депозитів, кредитів, схильність до заощадження.

Постановка проблеми. Зростання інфляції в Україні у 2007-2008 рр. є загрозою для економічного зростання, підвищення добробуту, фінансово-грошової стабільності. Антиінфляційні та антикризові заходи передбачають, з одного боку, застосування методів монетарного регулювання, а саме: гнучкого валютного курсу, режиму інфляційного таргетування, використання кредитів МВФ; з другого – обмеження мінімальних соціальних стандартів, соціальних програм, підвищення тарифів на житлово-комунальні, соціальні послуги, приватизацію підприємств державного сектора, продаж землі тощо. Щоб не допустити дефіциту ліквідності у банківській системі і забезпечити економічне зростання, будуть використовуватися всі доступні інструменти, а саме: процентні ставки, нормативи обов'язкового резервування, валютний курс. Адміністративні регулятори впливатимуть на кожний із ринків: валютно-грошовий, інвестиційний, фондовий, споживчий, що взаємодіють між собою, а їх суб'єкти зацікавлені насамперед у стабільному розвитку. Такий вибір має і соціальний аспект, оскільки пов'язаний з необхідністю здійснювати соціальне реформування, забезпечити зростання реальних доходів, зберегти заощадження і недопустити зниження кінцевих споживчих витрат домашніх господарств як одного із факторів зростання ВВП [1; 2].

Аналіз останніх досліджень. Проблема нарощування депозитів населення, як важливого ресурсу банківської системи України, і кредитів, як фактора розширення споживчого ринку і економічного зростання, досліджувалася такими вченими, як А. Гриценко, Д. Гладких, А. Вожжов, Ю. Прозоров, О. Власенко, Т. Коляда та ін. У зв'язку з фінансовою кризою акценти у дослідженнях В.В. Коваленка, О.Т. Євтуха, М.І. Макаренка, Т.О. Семененко, М.К. Колісника, К.О. Озерянської, І.М. Лис, Є.Л. Гринько, С.Б. Єгоричевої, С.В. Манжуловського зміщуються на обґрунтування забезпеченості фінансової стійкості банківської системи. Проте недостатньо дослідженими залишаються оцінки і механізми забезпечення

платоспроможного попиту, доходів населення, схильності населення до заощадження і кредитування, що пов'язані з динамікою процентних ставок на депозити й кредити, необхідністю запровадити оподаткування приросту доходів у формі процентів за депозитами фізичних осіб, зі страхуванням депозитів у комерційних банках, детінізацією грошових потоків [7; 8].

Мета статті. Враховуючи актуальність проблеми забезпечення стабільної схильності до заощадження і кредитування, необхідно проаналізувати динаміку заощаджень і кредитів населення у взаємозв'язку з формуванням наявних доходів домашніх господарств, оцінити в сучасних умовах їх вплив на платоспроможний попит, кінцеві споживчі витрати домашніх господарств і економічне зростання в Україні.

Виклад основного матеріалу. За нашими оцінками, у 2007 р. зростання кінцевих споживчих витрат домашніх господарств забезпечило 9,5 в.п. приросту ВВП, у 2001-2005 рр. – в середньому 6,7 в.п. при середніх темпах ВВП за цей період 7,8 %, причому їх вплив спричинено як зростанням наявних доходів населення, так і нарощуванням кредитів. Задоволення поточних потреб населення супроводжувалося певними протиріччями: покриттям потреб надходженнями товарів по імпорту, наданням кредитів без застави, без чіткого визначення їх цільового використання тощо. У IV кварталі 2008 р. у рамках розробки консенсус-прогнозу розвитку економіки України розширився діапазон можливого коливання темпів реального приросту кінцевих споживчих витрат домашніх господарств при очікуваних середніх значеннях у 2008 р. на рівні 14,2 %. Розширення споживчого попиту пов'язано із приростом реальних наявних доходів у 2008 р. на рівні 9-11,7 % і його варіацією у межах 8,5-15,8 %. Цілком очевидно, що темпи приросту кінцевих споживчих витрат перевищуватимуть темпи приросту наявного доходу населення, тобто до кінця 2008 р. споживчі настрої переважатимуть внаслідок існування певного лага (до 6-ти місяців) у витратах населення, а темпи приросту заощаджень зменшуватимуться внаслідок очікуваної нестабільності в економіці [10, с. 22-23].

Як показав аналіз, темпи нарощування депозитів у 2008 р. знизилися, уповільнилися й темпи обсягів кредитування фізичних осіб, що привело поряд з іншими факторами до стримування інфляції у II півріччі. Відношення депозитів фізичних осіб у банківській системі до наявних доходів у 2008 р. майже не зміниться порівняно з 2007 р. і збережеться на рівні 35-36 %. Цьому сприяло зростання середньозважених ставок на депозити, зокрема на строкові до 1-2 і більше років, а також впровадження спеціальних умов, при яких вкладник може з певними обмеженнями достроково забрати кошти із депозиту з мінімальною втратою відсотків (табл. 1).

Схильність до заощадження демонструють переважно домогосподарства 8-10 % децильних груп, їх у цих групах 9,5-20,1 %, причому при достатніх доходах 61-71 % опитаних домогосподарств не заощаджують. Їх пріоритети у використанні додаткових доходів зміщуються у такій послідовності: на відпочинок, лікування, житло.

Основними напрямками використання додаткових коштів у середньому в домогосподарствах є використання їх на лікування, відпочинок, побутову техніку, споживчі потреби, і тільки на п'ятому місці у 2006 р. і на четвертому – у 2008 р. при збільшенні доходів 36-38 % домогосподарств спрямували б додаткові кошти на житло. У найвищій децильній групі таких домогосподарств 41-42 %, тобто великої диференціації у використанні додаткових коштів на потреби у житлі за самооцінкою домогосподарств майже немає. Причиною нівелювання значної різниці у схильності до заощаджень та їх використання в дохідних групах є те, що майже 80-86 % опитаних домогосподарств у 2006 р. і 59,2 % – у 2008 р. за оцінкою матеріального добробуту віднесли себе до бідних; відповідно, представниками середнього класу вважали себе 20-13,4 % у 2006 р. не бідними, але ще не представниками середнього класу – 39 % домогосподарств у 2008 р., а заможними – всього 0,1-0,2 % опитаних домогосподарств. Тому, виходячи із оцінок схильності домашніх господарств до заощаджень, реально поліпшити свої житлові умови зможе 5-10 % населення, причому із високодохідних децильних груп [9, с. 54-55].

Таблиця 1

Динаміка депозитів і кредитів фізичних осіб у 1996-2008 рр., %

Показник	Рік					Середнє	
	2000	2005	2006	2007	2008	1996-2000	2001-2005
	Середньорічний темп приросту депозитів	57	76	46	54	36	27
Ставки на депозити	17,5	8,0	7,1	8,2	9,8	22,0	8,5
Нараховані відсотки на депозити, млн. грн.	136	1 192	1 735	2 831	7 530	–	559
Середньорічний темп приросту відсотків на депозити	100	75	46	63	70,9	–	55,8
Середньорічний темп приросту кредитів	40	127	134	98	36	49	108
Ставки на кредити	33,0	16,3	15,2	15,5	18,9	40	20,6
Нараховані відсотки на кредити, млн. грн.	21	415	964	2 267	6 348	–	164
Середньорічний темп приросту відсотків за кредити	100	95	132	135	180	–	83

Джерело: Бюлетень НБУ. – 2008. – № 8. – С. 70, 76, 88-89, 109-110, 117-119, 134-135; за 2008 р. – попередні оцінки.

Зменшуватиме схильність до заощаджень, крім значної диференціації, населення за рівнем доходів поширення негативних наслідків фінансової кризи, що, в свою чергу, деформує споживчий ринок і означає його згортання, реальне скорочення сукупного споживання.

Співвідношення обсягу депозитів до кредитів фізичних осіб, що залишалось протягом тривалого часу стабільним, починаючи з 2005 р., почало зменшуватися і у I півріччі 2008 р. обсяг наданих кредитів майже дорівнював обсягу депозитів. Населення швидше нарощувало борги перед банками, ніж збільшувало вклади, причому відношення депозитів до наявного доходу у 2006-2008 рр. стабілізувалась на рівні 30-35 %. Високе зростання цін, відносно низькі процентні ставки за кредитами зменшили схильність населення до заощаджень і привернули його увагу до отримання кредитів. Зростання індексу споживчих цін у 2007 р. супроводжувалося зростанням обсягів кредитів, спрямуванням платоспроможного попиту населення на імпортні товари. Кредити, що надавалися фізичним особам, зростали, але при меншій схильності населення до заощаджень, не дивлячись на їх зростання. Якщо у 2006 р. різниця між депозитами і кредитами фізичних осіб становила 26 % від депозитів, то у 2007 р. тільки 10 %.

У 2001-2007 рр. обсяг кредитування фізичних осіб кожен рік порівняно з попереднім роком зростав щорічно майже у 2 рази, оскільки ще в 2002 р. в Україні не існувало масового ринку кредитування фізичних осіб. Вже у 2007 р. 15 % кінцевих споживчих витрат домашніх господарств було покрито банківськими кредитами [6].

Ринок кредитування населення в Україні складається із таких сегментів: різного виду короткострокових і середньострокових (до 5 років) кредитів, що класифікуються як кредити на споживчі поточні потреби та іпотеки, причому споживчі кредити надаються переважно в національній валюті, іпотечні – в іноземній. Зокрема, у вересні 2008 р. 69 млрд. грн. споживчих кредитів видано населенню більше, ніж на 5 років, 54 млрд. грн. кредитів видано на термін від 1 до 5 років, 25,4 млрд. грн. – на термін до 1 року; 60,4 млрд. грн. – іпотечних кредитів, із них 55 млрд. грн. на термін більше 5 років. Щоб забезпечувати приріст портфеля кредитів, банки на 1 грн. кредитів, що погашаються, повинні би видавати 2,2 грн. нових, тобто надавати більший обсяг кредитів. За даними НБУ, портфель іпотечних кредитів у вересні 2008 р. збільшився на 30 % порівняно з 2007 р. і до кінця 2008 р. його обсяг не перевищить 36 %. Частка іпотечних кредитів населенню у 2008 р. в усіх кредитах досягла 28,3 %. Однак зростає іпотечна заборгованість позичальників [3, с. 50; 4, с. 29].

Зниження темпів кредитування фізичних осіб в умовах зміни курсу долара, коли всі кредити перераховуються у гривневому еквіваленті, посилює негативні очікування як банків, так і населення. Причиною відмови новим позичальникам у наданні кредиту банкіри пояснюють сформованою до цього часу надійною клієнтською базою, впровадженням жорсткіших умов кредитування для фізичних осіб. Зменшення довіри до банків спричинено зростанням процентних ставок. З початку 2008 р. середньозважені процентні ставки за кредитами населенню зросли до 18,9 % річних, причому кредити в національній валюті – на 6 п. до 24,4 %, в іноземній – на 1,4 п. до 14,5 %

річних, що коливаються залежно від територіальних особливостей, конкуренції між банками і якості позичальників.

Останнім часом платоспроможний попит домашніх господарств формувався внаслідок зростання наявних доходів, залучення кредитів, але і водночас при зростанні депозитів фізичних осіб. Зменшення обсягів кредитів обмежить споживчі можливості населення. Оскільки економіка кожної країни розвивається завдяки споживачам, а кінцеві споживчі витрати домашніх господарств формують від $\frac{2}{3}$ до $\frac{3}{4}$ ВВП, тому стан фінансів населення у країнах із стабільно зростаючими доходами є фактором розвитку фінансової і банківської систем. Джерелами доходів населення є оплата праці, валовий прибуток і змішаний дохід від підприємницької діяльності, сальдо доходів від власності, соціальні трансферти та інші виплати, а також надані кредити і накопичені заощадження у різних формах, що розширюють як споживчий, так й інвестиційний ринки. Допускаємо, що поточний платоспроможний попит дорівнює річному наявному доходу, приросту кредитів за вирахуванням приросту заощаджень у поточному році. Ця оцінка є не дуже точною, оскільки як населення України, так й іноземці можуть витрачати доходи на споживання за межами своєї країни. Вважаємо, що ці величини є приблизно однаковими і мало впливають на кінцеві споживчі витрати в Україні. Аналіз показує, якщо зниження платоспроможного попиту в 2008 р. обумовлено високим рівнем інфляції, то в 2009 р. при нижчому рівні останньої є можливим зростання платоспроможного попиту, але вже внаслідок використання запасів коштів у готівці, зменшення як приросту вкладів, так і приросту кредитів фізичних осіб (табл. 2).

Скорочення споживчих витрат домашніх господарств в Україні можна очікувати, починаючи з 2009 р. Воно зачіпатиме насамперед витрати на придбання товарів довгострокового користування і послуги (громадського харчування, медицини, освіти, туризму та ін.). Оскільки очікується зниження споживання і, як наслідок, всіх напрямів споживчих витрат домашніх господарств, то, відповідно, ціни суттєво не будуть підвищуватися або навіть на окремі товари відносно знижуватися. При незначному зростанні наявних доходів зменшиться середня і гранична схильність населення до заощадження, обсяг наданих кредитів населенню також зростатиме незначними темпами, тобто у найближчий час в Україні спостерігатиметься рецесія, що характеризуватиметься відносно помірним, але не критичним спадом споживання, уповільненням його темпів. Населення переходитиме від моделі екстенсивного нарощування споживчих витрат до моделі максимальної їх економії, що радикально змінить його економічну поведінку на споживчому ринку у 2009-2010 рр.

**Кредити і депозити домашніх господарств
у структурі платоспроможного попиту в Україні у 1996-2009 рр., %**

Рік	Платоспроможний попит, <i>PSP</i>			Відношення до платоспроможного попиту приросту	
	млрд. грн.	Темп		депозитів	кредитів
		номінальний, <i>tn</i>	реальний, <i>tr</i>	$\Delta D/PSP$	$\Delta K/PSP$
1996	43,5	58,7	-13,7	1,4	0,1
2000	94,4	32,4	3,5	2,6	0,3
2005	285,4	36,8	20,8	11,1	6,6
2006	375,1	31,4	20,1	8,9	12,0
2007	481,3	28,3	13,5	11,9	16,0
2008	625,7	30,0	3,7	9,5	8,9
2009	845,9	35,2	13,6	5,1	4,9

Джерело: За нашими розрахунками.

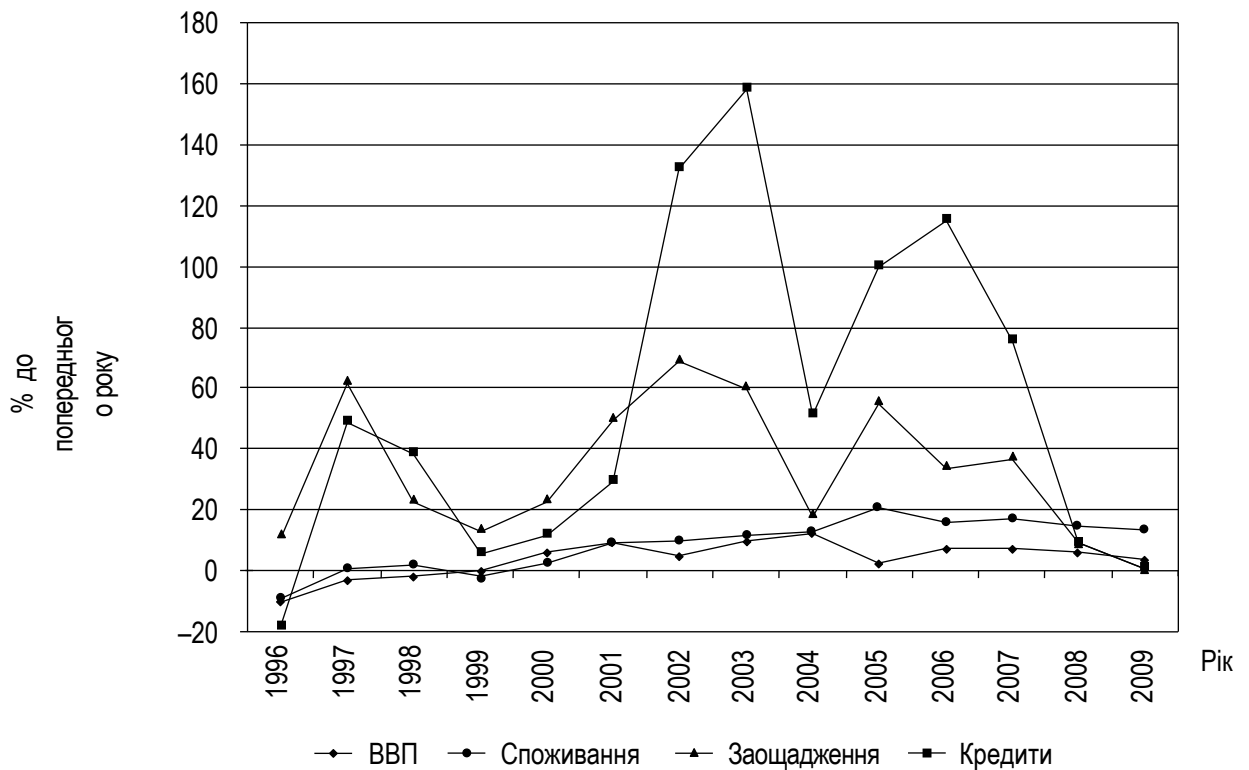
У табл. 3 наведено відношення поточних депозитів і кредитів населення до наявного доходу, *середню і граничну схильність* домашніх господарств до заощадження і кредитування, що визначаються часткою приросту депозитів і кредитів фізичних осіб до наявного доходу і, відповідно, часткою приросту депозитів і кредитів до приросту наявного доходу. Дані показують, що в 2006-2007 рр. на 1 грн. приросту наявного доходу у поточних цінах припадало 0,51-0,59 грн. на депозити, причому приріст кредитів перевищував приріст депозитів і досягав 0,69-0,78 грн., тобто населення інтенсивно наращувало кредити, використовуючи їх на споживання. Значний обсяг наданих кредитів фізичним особам при високих процентних ставках на кредити також деформуватиме споживчий ринок і приведе до його сегментації.

**Наявний дохід домашніх господарств,
їх середня і гранична схильність до заощадження і кредитування
в Україні у 1996-2009 рр., %**

Рік	Наявний дохід, <i>IN</i>		Відношення до наявного доходу		Схильність до заощадження і кредитування				
	млрд.	Темпи		депозитів	кредитів	середня		гранична	
		<i>tn</i>	<i>Tr</i>	<i>D</i>	<i>K</i>	$\Delta D/IN$	$\Delta K/IN$	$\Delta D/\Delta IN$	$\Delta K/\Delta IN$
1996	44,1	58,4	-12,2	2,8	0,5	1,4	0,1	3,8	0,4
2000	96,6	33,5	4,1	7,0	1,0	2,5	0,3	10,2	1,2
2005	298,3	40,7	23,9	24,5	11,2	10,6	6,3	36,6	21,7
2006	363,6	21,9	11,7	29,4	21,6	9,2	12,4	51,3	68,9
2007	461,9	27,0	12,6	35,5	33,7	12,4	16,7	58,5	78,3
2008	629,1	36,2	9,1	35,5	33,6	9,4	8,9	35,4	33,4
2009	848,3	34,8	13,4	31,5	29,8	5,1	4,9	19,9	18,8

Джерело: Моніторинг макроекономічних та галузевих показників. – К.: Мінекономіки України, 2008. – Вип. 9(101). – С. 80-81.

Ризики в забезпеченні стабільної схильності до заощаджень домашніх господарств пов'язані з очікуваним зниженням реальних темпів наявних доходів і середньомісячної заробітної плати. При обсягах кредитів фізичним особам, що майже дорівнюють обсягу депозитів, нижчих темпах наявних доходів і заробітної плати може створитися ризикова ситуація щодо неповернення кредитів фізичними особами. Тенденція до скорочення нарощування заощаджень населення в банках небезпечна і супроводжуватиметься втратою пасивів для банків, скороченням кредитних програм, що пов'язано як із зростанням процентних ставок на кредити, так і значним підвищенням (у 3-5 разів) резервних вимог за короткостроковими кредитами банків, з жорсткішими умовами іпотечного кредитування населення (зростанням розміру першого внеску, подорожчанням кредитів, підвищенням вимог до платоспроможності потенційних позичальників, збільшенням термінів у прийнятті рішення банком про надання кредиту). Зниження темпів нарощування депозитів і кредитів фізичним особам, спад споживання порівняно з попереднім роком приведе до нижчих темпів зростання ВВП у 2008-2009 рр. порівняно з 2007 р. (рис. 1).

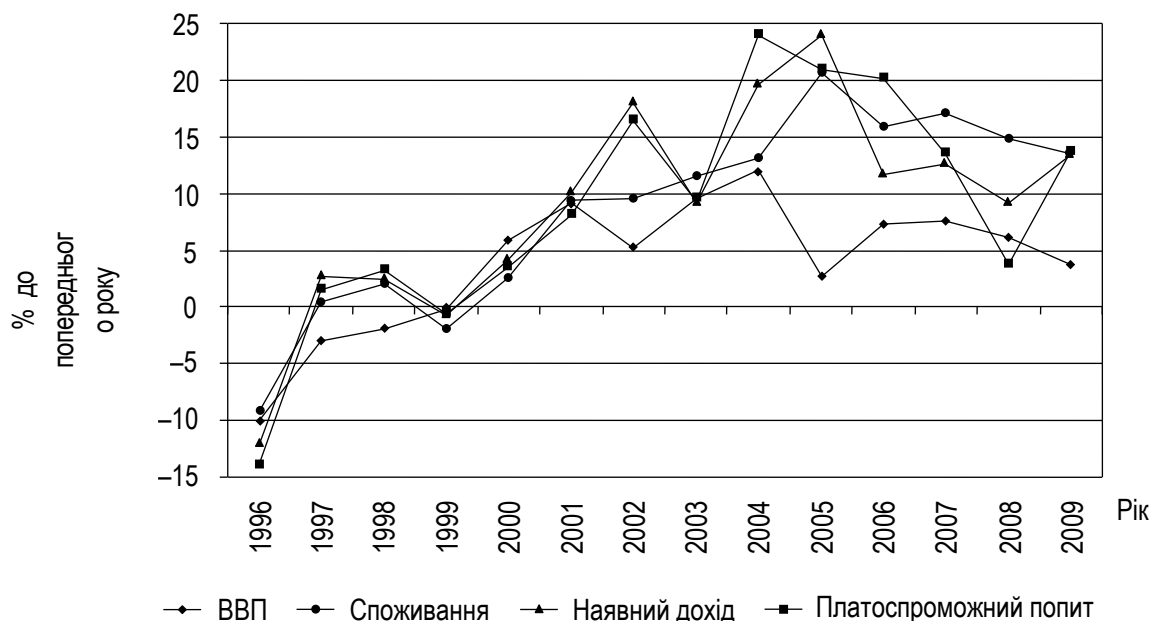
Рис. 1. Залежність ВВП від споживання, заощаджень і кредитів населення у 1996-2009 рр.

Якщо реальні темпи зростання наявного доходу у 2008 р. знизяться порівняно з попереднім роком, але якщо цей процес буде протікати надалі плавно, то платоспроможний попит населення у 2009 р. буде нарощуватися. Вибір населення у використанні поточних наявних доходів на споживання обумовлений зміною курсу долара та інфляційними очікуваннями до зростання цін на продовольчі товари і послуги, що змусить населення нарощувати споживчий попит (рис. 2).

У фінансовій стабілізації певну роль можуть виконати постанова НБУ від 11.10.2008 № 319 “Про додаткові заходи відносно діяльності банків” і від 16.10.2008 № 328 “Про внесення змін у постанову Правління НБУ № 319”, а також корективи, що передбачено проектом постанови НБУ “Про внесення змін до Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків” (постанова НБУ від 06.07.2000 № 279) стосовно порядку формування резервів за кредитами *фізичним особам* у зв’язку із існуючими ризиками за такими кредитами в банках. Передбачено уточнення величини резерву на виданий кредит фізичній особі залежно від *нової класифікації позичальника* (його платоспроможності, якості забезпечення кредиту (заставою), величини першого внеску, згоди про надання інформації про позичальника в бюро кредитних історій); його *платіжної дисципліни* (сплати внесків і процентів за кредит із запізненням у чітко визначених межах); коефіцієнта, за яким

враховується та чи інша застава, а також від урахування умов надання кредиту в національній чи іноземній валютах [5, с. 36].

Рис. 2. Залежність ВВП від споживання, наявності доходів і платоспроможного попиту населення у 1996-2009 рр.

Наслідком застосування таких заходів у банках буде подальше скорочення обсягів кредитування для фізичних осіб, повне згортання іпотечних програм в окремих банках, зростання іпотечних кредитних ставок. Ринок нерухомості (як і споживчий ринок) стане ще більш звуженим.

Висновки. Рівень боргового навантаження на доходи населення України за останні роки постійно зростає, але є допустимим і свідчить про потенційне існування кредитних ризиків у банківській системі.

У 2009-2010 рр. загрози до зниження кредитної активності банків і забезпечення населення споживчими кредитами пов'язані як із зростанням процентних ставок на кредити, так і значним підвищенням (у 3-5 разів) резервних вимог за короткостроковими кредитами банків, що стане наслідком згортання більшості кредитних програм для населення.

Якщо орієнтуватися на очікуване зростання споживчих цін у 2008 р., то реальні темпи як наявних доходів населення, так і середньомісячної заробітної плати демонструватимуть тенденцію до зниження, зокрема темпи останньої знизяться до 8,5-6,5 % у 2008-2009 рр. Якщо ця тенденція триватиме, то в населення не тільки зменшиться схильність до заощаджень, але деякі позичальники не зможуть повернути кредити.

Зростання інфляції і дефіцит грошей спонукатимуть банки до підвищення процентних ставок на депозити, що буде наслідком подорожчання кредитів для бізнесу, підвищення цін на товари і включення у вартість продукції інфляційної складової.

Попередити розбалансування споживчого та іпотечного ринків для населення необхідно як адміністративними методами, так і підвищенням вимог до позичальників споживчих та іпотечних кредитів.

Список літератури

1. Аганбегян, А. Заработная плата и социальные реформы – туда ли мы с ними идем? [Текст] / А. Аганбегян // Экономические стратегии. – 2007. – № 5–6. – С. 24–27.
- Васильчук, Ю. Воздействие семьи на динамику рыночной экономики [Текст] / Ю. Васильчук // Мировая экономика и международные отношения. – 2007. – № 1. – С. 36–41.
- Гриньков, Д. Ипохондрия. Несмотря на кризис ликвидности, рынок ипотеки демонстрирует неплохие результаты [Текст] / Д. Гриньков // Бизнес. – 2008. – № 24. – С. 50.
- Гриньков, Д. Кредитные заветы [Текст] / Д. Гриньков // Бизнес. – 2008. – № 32. – С. 29.
- Иконников, С. Привычка потреблять [Текст] / С. Иконников // Бизнес. – 2008. – № 26. – С. 36.
- Інфляційний звіт НБУ [Текст]. – К. : Національний банк України, 2008. – Травень.
- Макаренко, М. І. Стратегія інфляційного таргетування в системі грошово-кредитної політики держави [Текст] : монографія / М. І. Макаренко, І. І. Д'яконова, Ф. О. Журавка [та ін.]. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2008. – 108 с.
- Проблеми і перспективи банківської системи України : збірник тез доповідей XI Всеукраїнської науково-практичної конференції (30-31 жовтня 2008 р.) / Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2008. – Т. 1. – 113 с.
- Самооцінка домогосподарств України рівня своїх доходів [Текст]. – К. : Держкомстат України, 2008. – 84 с.
- Україна: перспективи розвитку (консенсус-прогноз) [Текст]. – К. : Мінекономіки України, 2008. – Випуск 19. – 47 с.

Summary

The author investigates the influence of the dynamics of incomes, deposits and credits on the households' final expenses and economic growth in Ukraine. She justifies the necessity to ensure stable average and marginal propensity of the households to consumption and saving as a condition for stable economic growth.

Отримано 15.12.2008

Соколик, М.П. Динаміка депозитів і кредитів домашніх господарств та її наслідки [Текст] / М.П. Соколик // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць. – Суми: УАБС НБУ, 2009. - Т. 24. - С. 215 – 222.v